

Determinanty innowacyjności współczesnej i inteligentnej organizacji

Władysław Janasz, Krzysztof Janasz*

Streszczenie: Innowacje stanowią główny element osiągnięcia przewagi konkurencyjnej na rynku. Celem artykułu jest próba teoretycznej refleksji nad problematyką innowacji i innowacyjności we współczesnej i inteligentnej organizacji.

Słowa kluczowe: innowacje, strategia, organizacja

Wprowadzenie

Niezależnie od występujących różnic w artykułowaniu poszczególnych ścieżek rozwoju (determinant), należy się zgodzić z twierdzeniem, że innowacyjność organizacji rozpatrywana w różnych przekrojach klasyfikacyjnych stanowi wypadkową wielu złożonych i różnorodnych czynników, które warunkują zakres, skalę, intensywność i kierunki prowadzonej przez nie działalności innowacyjnej. Powszechnie przyjmuje się, że innowacyjność organizacji stanowi jedno z podstawowych źródeł osiągnięcia przewagi konkurencyjnej. Każda terytorialnie zorientowana sieć, aby móc się rozwijać dynamicznie, potrzebuje potencjału innowacyjnego, a tym samym nowych produktów, nowych usług, nowej technologii i nowych systemów organizacyjnych (Janasz, Janasz 2014: 49–66). W związku z akcesją Polski do Unii Europejskiej, postępującą globalizacją i postępem naukowo-technicznym, innowacyjność organizacji nabiera znaczenia i powinna rosnąć, aby konkurencyjność organizacji mogła się zwiększać oraz podnosił się poziom życia mieszkańców. Nie maleje zainteresowanie badawcze problematyką innowacyjności, na co wskazują liczne prace ukazujące się w literaturze krajowej i zagranicznej. Ma to swoje uzasadnienie w głębokim, niemal zasadniczym znaczeniu innowacyjności w rozwoju i uzyskiwaniu przewagi strategicznej organizacji. Prace takie muszą być kontynuowane ustawicznie, ponieważ nieustannie też zmieniają się uwarunkowania procesów innowacyjnych, co prowadzi do powstawania nowych okoliczności ich inicjacji. Jest to ważne w odniesieniu do różnych

* prof. dr hab. Władysław Janasz, Uniwersytet Szczeciński, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług, Katedra Efektywności Innowacji, ul. Cukrowa 8, 71-004 Szczecin, e-mail: wladyslaw.janasz@wzieu.pl; dr hab. Krzysztof Janasz, prof. US, Uniwersytet Szczeciński, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Instytut Zarządzania i Inwestycji, Katedra Zarządzania Przedsiębiorstwem, ul. Mickiewicza 64, 71-101 Szczecin, e-mail: gkreja@poczta.onet.pl.

organizacji, regionów ekonomicznych, krajów o różnym poziomie rozwoju, zatem takich, w których aktorzy sceny innowacyjnej muszą śledzić procesy innowacyjne w świecie i być przygotowani na możliwości ich przyjmowania. Nie wyklucza to oczywiście możliwości i potrzeby kreacji własnej, oryginalnej twórczości innowacyjnej, co ma miejsce w wielu organizacjach, regionach i gospodarkach UE, a jednocześnie nie zwalnia od potrzeby obserwacji otoczenia w celu odpowiednio wczesnej reakcji na wszelkiego rodzaju pojawiające się uwarunkowania działalności innowacyjnej w określonym wymiarze: podmiotowym (organizacja innowacyjna), przedmiotowym (innowacje produktowe (usługowe), procesowe i organizacyjne) i przestrzennym (organizacja, region, kraj, świat).

1. Warunki sprzyjające podnoszeniu stopnia innowacyjności

Należy zwrócić uwagę na teorie regionu uczącego się i regionu kompleksowego (Krawczyk-Sokołowska 2012: 89–99). Koncepcja regionu uczącego się odnosi się do twierdzenia, że innowacje są głównym czynnikiem rozwoju regionalnego i wpływają na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Z kolei koncepcja regionu kompleksowego nawiązuje do pojęcia regionu niedomkniętego, tj. administracyjnie określonego, ale otwartego na różne relacje międzyregionalne, obejmujące strumienie informacji, wiedzy, innowacji, technologii, finansów i ludzi.

Innowacje zaczynają się od kreatywnych pomysłów, które następnie przekładają się na wynalazki, produkty, usługi, procesy i metody. Nie ma innowacyjności bez kreatywności. Ta ostatnia polega na tworzeniu powiązań. Innowacje nie mogą powstawać, jeśli podmiotom doznającym i gospodarującym brakuje pasji (Gallo, Jobs 2011: 40). Bez tej cechy osobowościowej nadzieja na stworzenie koncepcji przełomowych jest niewielka. Wszystkie innowacyjne organizacje mają wizjonerskich liderów. Wizja jest niezbędna, by rozwijała się inwencja twórcza (Gallo, Jobs 2011: 92; Grego-Planer i in. 2011).

Przyjmuje się, że sukces w zakresie innowacyjności determinowany jest następującymi warunkami (*Kreatywność i innowacje...* 2009: 44):

- zakresem wykorzystywania nowych pomysłów,
- wykonalnością,
- uzasadnieniem ekonomicznym,
- orientacją na klienta,
- klimatem sprzyjającym innowacjom w organizacji.

Działania weryfikacyjne, konkurencyjne, dostosowawcze i antycypacyjne stają się coraz trudniejsze, co niekiedy w literaturze określa się mianem nowego obrazu konkurencyjnego (*Zarządzanie wiedzą...* 2006: 13). Przejawia się to przede wszystkim we wzroście strategicznych nieciągłości, globalizacji i umiędzynarodowienia rynków, zamazywaniu granic, struktury sektorów, hiperkonkurencyjności rynków, dużej presji na satysfakcję klientów na jakość i ceny, a przede wszystkim koncentrowaniu uwagi na innowacjach, na potrzebach

permanentnego uczenia się oraz dynamicznych zmianach w kształtowaniu oczekiwań i karier pracowniczych.

W związku ze zmianami paradygmatu cywilizacyjnego i wyzwań globalizacyjnych niezbędna staje się racjonalna synchronizacja polityki makro- i mikroekonomicznej. W tej płaszczyźnie wzrasta, a nie zmniejsza się, rola państwa w kreowaniu otoczenia przedsiębiorstw, przede wszystkim otoczenia edukacyjnego (Mączyńska 2008: 17–18). Pociąga to za sobą niezbędność ciągłego monitorowania przemian w gospodarce światowej, w tym procesów zachodzących w krajach Azji.

Nowy paradygmat rozwojowy wymusza zmiany w relacjach między organizacjami, władzami samorządowymi, instytucjami pozabiznesowymi i rządem. Jedną z podstawowych ról administracji publicznej w XXI wieku powinno być koncentrowanie się na strategicznych celach i wyzwaniach, które wynikają z globalnej gospodarki. Takim celem z pewnością będzie kształtowanie warunków sprzyjających podnoszeniu stopnia innowacyjności kraju, regionów i przedsiębiorstw. Uważa się powszechnie, że sukces ekonomiczny i cywilizacyjny odniosą te społeczności, kraje, regiony i przedsiębiorstwa, które wykształcą i wywołą w sobie zdolność do generowania kreatywności, innowacji (wiedza kreatywna, kapitał intelektualny).

Ważną inspiracją zmierzającą do pogłębienia badań jest nowo powstała strategia Europa 2020 w Unii Europejskiej, która obejmuje trzy priorytety wzajemnie ze sobą powiązane (*Europa 2020... 2010*):

- rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji,
- rozwój zrównoważony – polegający na wspieraniu gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, przyjaznej i bardziej konkurencyjnej,
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W nowej strategii gospodarczej dla Europy (*Europa 2020...*) podtrzymany został niezrealizowany postulat strategii lizbońskiej, że nakłady finansowe na sferę B + R powinny się kształtować na poziomie 3% PKB do 2020 roku.

Nowe instrumenty prorozwojowe występujące w strategii *Europa 2020* przewidują zwiększenie wsparcia dla działalności prywatnych ośrodków badawczo-rozwojowych, a przede wszystkim podejmują projekt „Unia Innowacji”, postrzegany jako koncepcja prowadząca do poprawy warunków i dostępu do finansowania badań i rozwoju. W założeniach tej koncepcji przewiduje się, że nowe idee i wynalazki skutecznie powinny przekształcać się w nowe produkty, technologie i usługi. Zmierzać to powinno w kierunku zwiększenia dynamizmu innowacyjnego, przyspieszenia wzrostu gospodarczego, zrównoważonego rozwoju organizacji i powstawania nowych miejsc pracy.

W celu materializacji „Unii Innowacji” i podniesienia jej skuteczności, kraje członkowskie UE będą zmuszone do podejmowania wielu różnorodnych działań zmieniających krajowe polityki innowacyjne (Olędrowicz, Krupowicz 2010: 203):

- niezbędność reformowania krajowych i regionalnych systemów i prowadzenie działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej (rozwijanie określonych specjalizacji, zacieśnianie współpracy międzyuczelnianej ze społecznością badawczą i biznesem; dostosowanie krajowych procedur finansowania stymulujących rozpowszechnianie technologii na całym terytorium UE; zapewnienie odpowiedniej liczby absolwentów nauk ścisłych, matematycznych; wprowadzenie do edukacji szkolnej elementów kreatywności, przedsiębiorczości i innowacyjności),
- promowanie wydatków na wiedzę przez stosowanie systemu ulg podatkowych, a także instrumentów finansowych stymulujących wzrost prywatnych przedsięwzięć (inwestycji) w sferę badawczo-rozwojową,
- wprowadzenie wsparcia pośredniego, regulacyjnego, tj. zmian podatkowych na rzecz inwestycji wspierających pochodzących z otoczenia biznesu, dotyczyć to także powinno innych instytucji, których funkcjonowanie sprzyjać może zwiększaniu rozwoju technologicznego i innowacyjnego poszczególnych krajów. W ciągu najbliższych dziesięciu lat projektowane zmiany przebiegać mają pod hasłem, jak nadmieniono – Unia Innowacji – i stać się częścią strategii *Europa 2020*.

Według raportu opublikowanego przez Zespół Ekspertów do spraw Innowacji w Sektorze Usług Unii Europejskiej, innowacje w sektorze usług mają odegrać bardzo istotną rolę i stanowią rekomendacje zmian w innowacyjnej polityce Europy (Raport *Meeting...* 2011). Przywołany raport formułuje zalecenia odnoszące się do efektywniejszego wykorzystania potencjału sektora usług do wspierania konkurencyjności europejskiej gospodarki, a także miejsca tego sektora w generowaniu wartości dodanej, tworzenia nowych miejsc pracy, roli w społecznych wyzwaniach, takich jak starzenie się ludzkości, opieka społeczna czy zmiany klimatyczne. Opublikowany dokument wskazuje na pięć obszarów działania, które zmierzają do umiejscowienia sektora usług w centrum innowacyjnej i przemysłowej strategii Europy (Janasz 2015: 50–51):

1. Dążenie do zwiększenia świadomości na temat transformacyjnego potencjału innowacji w sferze usług oraz ich zdolności do zwiększenia konkurencyjności europejskiej gospodarki. Postuluje się w tej mierze utworzenie przez Komisję Europejską – Europejskiego Centrum Innowacji Sektora Usług (*European Service Innovation Centre* – ESIC). Miałoby ono na celu zwiększenie współpracy między przedsiębiorcami, politykami i naukowcami. ESIC w założeniu ma stanowić centrum wiedzy, którego funkcjonowanie zmierzałoby do podniesienia świadomości podmiotów występujących w sferze B + R na temat nowych rozwiązań i możliwości, które stwarza innowacyjność sektora usług.
2. Rekomenduje się również wzmocnienie przywództwa politycznego na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym. Zaleca się powołanie grupy Wysokiego Szczebla do spraw Usług dla Przedsiębiorstw (*High Level Group on Business Services*), która miałaby odgrywać podstawową rolę w promowaniu innowacyjności usług oraz kształtowaniu polityki innowacyjnej Europy w zakresie sfery usług. Regionalne

Strategie Innowacyjności powinny uwzględniać rolę innowacyjnych usług w stymulowaniu wzrostu gospodarczego. Państwa członkowskie zmierzać powinny do wprowadzenia zmian w sposobach korzystania z funduszy strukturalnych UE, zapewniając możliwość wspierania innowacyjnych usług.

3. Trzeci obszar skupia się na budowaniu konkurencyjności przedsiębiorstw w sferze innowacyjnych usług przy równoległej zmianie ich strategii biznesowej. Ekspertki postulują, aby Komisja Europejska opracowała mechanizm stymulujący organizacje do rozwijania innowacyjnych usług, wspierający współpracę między politykami i decydentami w dziedzinie wzmocnienia kreatywności i innowacyjnej wydajności gospodarki.
4. Czwarta płaszczyzna obejmuje rekomendację zmierzającą do tworzenia strategicznych programów nakierowanych na pobudzanie innowacyjności w sektorze usług, wspieranie małych innowacyjnych organizacji o dużym potencjale wzrostu, zwłaszcza w stwarzaniu wielu nowych miejsc pracy.
5. Piąty obszar odnosi się do sposobu wykorzystania innowacyjnych usług w celu sprostanania wyzwaniom społecznym. Istotną funkcję w tych działaniach powinny spełniać Europejskie Partnerstwa Innowacji, będące składową strategii „Unia dla Innowacji”. Zaleca się, aby spełniały one kluczową rolę w kształtowaniu przyszłej, europejskiej polityki innowacyjnej. Ekspertki postulują, aby kolejny Program Ramowy na rzecz badań i rozwoju (8PR) koncentrował się na technologiach, które mogą pomóc organizacjom w rozwijaniu innowacyjnych usług w takich sektorach gospodarki, jak transport, logistyka, budownictwo, energetyka, telekomunikacja, a także usługi finansowe.

2. Ewolucja innowacji na różnych płaszczyznach

Skuteczna polityka innowacyjna obejmuje nie tylko współpracę państw z Unii Europejskiej, ale również współpracę na poziomie transgranicznym. Dobrze oceniana jest współpraca transgraniczna krajów nordyckich¹. Sukces sieci Nordic Innovation wynika ze współpracy między organizacjami publicznymi i prywatnymi oraz organizacjami rządowymi w tych krajach. Nordic Innovation stanowi instytucję działającą pod patronatem Rady Nordyckiej jako forum konsultacyjne parlamentów, państw nordyckich i ich terytoriów autonomicznych, stymulującą zrównoważony rozwój w państwach skandynawskich (Kukian 2011: 1). Misją tej instytucji jest stymulowanie innowacji, usuwanie barier, promowanie rozwoju, budowanie relacji zarówno w państwach nordyckich, jak również reprezentowanie tych krajów na arenie międzynarodowej.

¹ Dania, Finlandia, Islandia, Norwegia, Szwecja i samorządowe obszary Grenlandii, Wyspy Owcze, Wyspy Alandzkie.

World Intellectual Property Organization (WIPO) w nowo wydanym raporcie, *Changing Face of Innovation*, podejmuje kluczowe kwestie związane z ewolucją innowacji na świecie (www.pi.gov.pl). W dokumencie tym podkreślono, że globalne nakłady na badania i rozwój znacznie się zwiększyły, a obecnie dużą rolę odgrywają patenty. Największe korzyści z tego tytułu uzyskują kraje najbogatsze i najwyżej rozwinięte, gdzie kultura innowacji kształtuje się na wysokim poziomie. Autorzy raportu podkreślają, że warto badać proces pogłębiania się różnic między tymi krajami a gospodarkami państw mniej rozwiniętych. Dostrzeżono również kwestię złożoności patentów (zespoły międzynarodowe, pozyskiwanie osobnych licencji na urządzenia zbudowane z części). Pojawia się pytanie, czy patenty nie ograniczają rozwoju innowacyjnej gospodarki?

W modelu otwartym innowacji podstawową zasadą staje się maksymalizacja wartości płynącej z różnych pomysłów, które mogą się pojawić zarówno w organizacji, jak i poza nią. Oznacza to, że granice między organizacją a otoczeniem przestają być szczelne, stają się otwarte, co skraca długość trwania procesu innowacyjnego (Chesbrough 2003). Współcześnie rozwiązania z obszaru *open source* (otwarte źródło) są coraz częściej wykorzystywane w procesach innowacyjnych. Mogą one przybierać różny kształt i zakres: od kreowania innowacyjnych rozwiązań inspirowanych potrzebami konsumentów (*user – driven innovation*) po organizowanie procesu innowacyjnego w postaci otwartego modelu biznesowego (*open source business*). Coraz więcej organizacji zaczęło otwierać się na otoczenie i interesariuszy przez angażowanie ich w procesy innowacyjne i współtworzenie nowych rozwiązań. Z innowacjami opracowywanymi przez użytkowników ściśle wiąże się pojęcie ekonomii *free revealing*, czyli wolnego dostępu do bezpłatnego ujawniania innym zastrzeżonych informacji o wynalazku, uzyskanym dzięki prywatnym nakładom osób lub organizacji, dzięki czemu stają się one swoistym dobrem publicznym. Ciekawą ilustracją zastosowania ekonomii *free revealing* może być Uniwersytet w Glasgow – uczelnia utworzyła specjalną stronę internetową – Easy Acces IP – na której bezpłatnie udostępnia się własność intelektualną. Za pośrednictwem platformy udostępniane jest ok. 90% wyników badań prowadzonych na uczelni (*Open Source...* 2011). Według ekspertów możliwe jest zarówno korzystanie z teorii *free revealing* (bezpłatne dzielenie się wiedzą), jak i systemu licencjonowania, ponieważ oba te systemy mogą być wykorzystywane w sposób komplementarny, na zasadzie dopełniania i współdziałania (*Open source...* 2011: 2). W zależności od tego, co z punktu widzenia dobra społecznego jest bardziej korzystne, w jednych sytuacjach wartościowszy może być system licencjonowania, w innych podejście *free revealing*.

Z dotychczasowych badań wynika, że innowacyjność polskich przedsiębiorstw, oceniana na podstawie wykorzystywanych wskaźników do pomiaru tego rodzaju działalności, odbiega *in minus* od poziomu notowanego w większości krajów UE. Odnosi się to nie tylko do innowacji produktowych i procesowych, ale również organizacyjnych i marketingowych. Znaczenie tych ostatnich, jak już sygnalizowano, wzrasta we współczesnym świecie. Polskie organizacje (przedsiębiorstwa) zajmują jedne z ostatnich miejsc, jeśli się weźmie pod uwagę: średnie nakłady na działalność innowacyjną, odsetek podmiotów wdrażających

innowacje, średnią wartość produkcji sprzedanej wyrobów nowych lub istotnie ulepszonych, niską pozycję w zakresie działalności badawczo-rozwojowej zarówno pod względem nakładów, jak i liczby organizacji prowadzących taką działalność.

Wspieranie innowacyjności wymaga wielu działań w różnych obszarach, ponieważ źródeł innowacyjności jest wiele i istotną rolę w procesie innowacyjnym spełniają uwarunkowania kulturowe i społeczne (Bendyk 2010: 71–88). Podejmuje się kwestie potencjału kreatywnego społeczeństwa, przy pomocy którego można wiele powiedzieć o kondycji innowacyjności gospodarki. W rezultacie istotne dla przyszłości kraju i Europy są przemiany w sferze kulturowej oraz wzrost kapitału społecznego stymulującego innowacje nietechnologiczne (Bendyk 2010).

3. Bariery innowacyjności i jej strategiczne postrzeganie na płaszczyźnie krajowej

Dystans innowacyjny dzielący Polskę od większości krajów UE nie zmniejsza się (niewystarczający poziom nakładów na sferę B + R, odwrócona struktura finansowania, gdzie państwo wydaje więcej niż sektor prywatny, co ogranicza możliwości komercjalizacji).

Na temat innowacyjności powstało w kraju wiele raportów i opracowań, z reguły odnoszących się do prób uogólnień danych statystycznych charakteryzujących działalność gospodarczą przedsiębiorstw². Raport *Go Global!* dokonuje oceny mocnych i słabych stron polskiej gospodarki, proponuje określone metody regularnego mierzenia postępów Polski w tej dziedzinie. Przedstawia rekomendację działań dla sektora publicznego, rządu i samorządów, czyli wskazuje wybór ścieżek innowacyjności³. W słowie wstępnym do Raportu, Prezes PAN, prof. M. Kleiber stawia pytanie, gdzie tkwi tajemnica innowacyjności gospodarek krajów. Zdaniem autora odpowiedzią na to pytanie „(...) jest skuteczność szerokiej światłej koordynacji bardzo różnorodnych działań prowadzących do synergicznych rezultatów” (Kleiber 2011: 2). Holistyczne podejście do złożonej kategorii innowacyjności oznacza, że funkcjonujący i korygowany system innowacji powinien eliminować wszystkie bariery i ograniczenia, a jego skuteczność determinowana jest oceną najsłabszego ogniwa. Nie sposób dokonać jednoczesnej enumeracji wielu czynników, które wpływają na innowacyjność podmiotów gospodarczych (gospodarki, przedsiębiorstw). Z pewnością poprawa nie nastąpi jako sprawstwo samego sektora B + R, samodzielnych działań przedsiębiorców, wysiłków regulacyjnych poszczególnych resortów (gospodarki, nauki, edukacji, rozwoju regionalnego czy administracji). Wymienić tutaj ponadto należy (Kleiber 2011: 2):

² Kolejny raport wykorzystujący odmienną metodologię ukazał się w 2011 r. pt. *Go Global! Raport o innowacyjności polskiej gospodarki*, Warszawa 2011, opracowany przez zespół ekspertów uczelni Vistula z okazji II Kongresu Innowacyjnej Gospodarki zorganizowanego przez Krajową Izbę Gospodarczą.

³ Ze względu na określone ramy opracowania, problematyka zawarta w tym raporcie nie może być szerzej omawiana.

- zbudowanie systemu edukacji artykułującego potrzebę rozwijania kreatywności, umiejętności współpracy, kształcenia ustawicznego z interesującą i szeroko dostępną ofertą możliwości uzupełnienia wiedzy, a nawet zmiany zawodu, poprawy zarządzania uczelniami, poprawy elastyczności kształtowania programów studiów i ich umiędzynarodowienie,
- zrozumienie znaczenia badań naukowych jako czynnika zatrzymującego najzdolniejszych młodych absolwentów przed szukaniem atrakcyjniejszych możliwości za granicą, działań zmierzających do poprawy jakości uniwersyteckiego wykształcenia, a także źródła innowacyjnych pomysłów,
- skuteczność działań politycznych i administracyjnych w kierunku poprawy regulacji i klimatu wokół biznesu w ogóle, a w szczególności biznesu innowacyjnego,
- opracowanie zrębów polityki przemysłowej (innowacyjnej) kraju, która stanowiłaby determinantę skutecznego wspierania działalności przedsiębiorców w strategicznych dziedzinach gospodarki (partnerstwo publiczno-prywatne, uzupełnianie środków prywatnych środkami pochodzącymi z budżetu i europejskich funduszy kohezyjnych),
- kształtowanie kultury jako ważnej składowej budowy społecznej kreatywności i sprzyjającego klimatu dla rozwoju ludzkiego talentu.

Wychodząc naprzeciw konieczności podejmowania tematyki innowacyjności i spojrzenia strategicznego na poziomie krajowym, Ministerstwo Gospodarki przygotowało *Strategię innowacyjności i efektywności gospodarki na lata 2011–2020. Dynamiczna Polska (Strategia innowacyjności... 2011)*. Przywołana strategia zwraca uwagę na znaczenie, jaką innowacyjność powinna pełnić w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju w nadchodzących latach. Ma być jednym z dziewięciu dokumentów strategicznych determinujących rozwój kraju w perspektywie średnio- i długookresowej (*Strategia innowacyjności... 2011: 2*)⁴. Przyjmuje ona (podkreśla) rolę innowacyjności jako podstawowego czynnika decydującego o konkurencyjności. W jej części diagnostycznej zidentyfikowano słabe cechy polskiej gospodarki, sformułowano wizję jej rozwoju w określonym horyzoncie czasu, a także sformułowano podstawowy cel strategiczny, według którego Polska ma być gospodarką innowacyjną, opartą o wysoko wykształcone społeczeństwo i sprawne zarządzanie, co ma wpłynąć na pozycję kraju w europejskich i światowych rankingach innowacyjności. Cel strategiczny sformułowano w dokumencie następująco: Wysoce konkurencyjna gospodarka (innowacyjna i efektywna oparta na współpracy). Priorytetowe obszary wskazane przez Ministerstwo Gospodarki, jakie powinny zostać wprowadzone, aby zrealizować sformułowany cel, podzielono na pięć obszarów priorytetowych. Są to następujące cele strategii:

- zapewnienie lepszych warunków makroekonomicznych,
- kreowanie lepszego systemu prawnoinstytucjonalnego,

⁴ Pozostałe dokumenty z tej grupy to: *Strategia rozwoju kapitału ludzkiego, Strategia rozwoju transportu, Strategia bezpieczeństwo energetyczne i środowisko, Strategia sprawne państwo, Strategia rozwoju kapitału społecznego, Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie, Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP, Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa.*

- kreowanie wysokiej jakości administracji w sferze gospodarki,
- tworzenie wysokiej jakości infrastruktury,
- wspieranie rozwoju sfery badań i rozwoju, czyli B + R i transferu wiedzy,
- wzrost efektywności pracy,
- wzrost efektywności kapitału (wspieranie dostępu do kapitału),
- wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców,
- wzrost poziomu umiędzynarodowienia polskiej gospodarki.

Można najogólniej powiedzieć, iż wskazane obszary (cele) priorytetowe korespondują z tymi, które przyjmuje się za najbardziej blokujące rozwój gospodarczy i konkurencyjność organizacji (polskiego rynku). Wyróżnione cele są bardzo szerokie i obejmują duże zmiany rzeczywistości społeczno-gospodarczej, uwzględniając również otoczenie okołobiznesowe. Realizacja czterech pierwszych celów strategicznych ma stwarzać określone uwarunkowania rozwoju, natomiast następne dotyczą efektywności zasobów. Strategia, pomimo występujących wątpliwości, spełnia istotną funkcję merytoryczną, zwracając uwagę na innowacyjność, czyniąc z niej podstawowy kierunek rozwoju, co jest zgodne z zamierzeniami UE, według których po 2014 roku mniej środków ma być kierowanych na infrastrukturę, a więcej na sferę B + R.

Na tle sformułowanych celów strategicznych pojawia się pytanie, czy tego rodzaju głębokie zmiany są możliwe wobec niepowodzeń strategii lizbońskiej? Przedstawiony dokument nie zawsze pokazuje metody i instrumenty realizacji założonych celów strategicznych. Autorzy Strategii zdają sobie sprawę z tego, że z jednej strony nie można zawęzić możliwości działania, a z drugiej – że niezbędne dla powodzenia jej realizacji konieczne są zmiany całego otoczenia okołobiznesowego: poczynając od finansów publicznych, przez kwestie podatkowe, prawne, dokończenie prywatyzacji, deregulację na rynku, promocję eksportu i polskich przedsiębiorstw w świecie, pozyskiwanie nowoczesnych zagranicznych inwestycji (BIZ), aż po zachęty biznesu i środowisk akademickich mających na celu komercjalizację wiedzy. Rząd zamierza wspierać budowę infrastruktury badawczej, parków naukowo-technologicznych, centów transferu technologii i klastrów. Część tych zadań zamierza się przesunąć na regiony, które, zgodnie z koncepcją Strategii, mają zacząć spełniać „newralgiczne znaczenie w systemie innowacyjności” (Świadek 2011).

Uwagi końcowe

Wszystkie różnorodne cele strategiczne, projektowane w UE lub w kraju, powinny się charakteryzować ograniczoną liczbą wymiernych celów i zmierzać do wpisania ich w motyw przewodni. Jest nim inteligentny, zrównoważony rozwój, który powinien sprzyjać włączeniu społecznemu. Ścieżka trwałego, zrównoważonego rozwoju wymaga określonych warunków i determinant, jakimi są: przedsiębiorczość, kreatywność, środki finansowe, potrzeby konsumentów oraz możliwości, które stwarza rynek.

Literatura

- Bendyk E. (2010), *Kulturowe i społeczne uwarunkowania innowacyjności*, w: *Innowacyjność 2010*, Raport przygotowany pod kierunkiem A. Wilmańskiej, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa.
- Chesbrough H.W. (2003), *Open Innovation. The New Imperative for Creating and Profiting from Technology*, Harvard Business School Press, Boston.
- Europa 2020. *Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* (2010), KOM 2020, wersja ostateczna, Bruksela.
- Gallo C., Jobs S. (2011) *Sekrety innowacji zupełnie inaczej – reguły przełomowego sukcesu*, Wydawnictwo Znak litera nova, Kraków.
- Go Global! Raport o innowacyjności polskiej gospodarki* (2011), Warszawa.
- Grego-Planer D., Popławski W., Zastempowski M. (2011) *Niematerialne wartości źródłem ukrytej przewagi konkurencyjnej tajemniczych mistrzów polskiej gospodarki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń.
- Janasz W. (2015), *Wiedza w rozwoju kreatywnej i innowacyjnej organizacji*, w: *Innowacje i procesy transferu technologii w strategicznym zarządzaniu organizacjami*, red. J. Wiśniewska, K. Janasz, Difin, Warszawa.
- Janasz W., Janasz K. (2014), *Strategic Approach Adopted by Organizations in An Uncertain Environment*, w: *Managing Organizations in Changing Environment. Models – Concepts – Mechanisms*, red. A. Jaki, T. Rojek, Kraków 2014.
- Kleiber M. (2011), *Słowo wstępne*, w: *Go Global! Raport o innowacyjności polskiej gospodarki*, Warszawa.
- Krawczyk-Sokołowska J. (2012), *Innowacyjność przedsiębiorstw i jej regionalne uwarunkowania*, Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa.
- Kreatywność i innowacje według J. Adaira* (2009), red. N. Thomas, Oficyna Wolters Kluwer business, Kraków.
- Kukian J. (2011), *Innowacje ponad granicami – Nordic Innovation*, www.pi.gov.pl/parp/chapter 861197 (9.11.2011).
- Mączyńska E. (2008), *Wstęp*, w: *Bankructwa przedsiębiorstw. Wybrane aspekty instytucjonalne*, red. E. Mączyńska, Warszawa.
- Ołędrowicz M., Krupowicz R. (2010), *Europa 2020: Komisja Europejska przedstawia nową strategię gospodarczą dla Europy*, Portal Innowacji, <http://pi.gov.pl/aktualnosci> (6.08.2010).
- Open Source – zastosowanie otwartego podejścia w procesach innowacyjnych*, www.pi.gov.pl/parp/chapter 86197 (9.11.2011).
- Raport *Meeting the Challenge of Europe 2020: Transformative Powers of Service Innovation* (2011).
- Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki na lata 2011–2020. Dynamiczna Polska* (2011), Warszawa.
- Świadek A. (2011), *Regionalne systemy innowacji w Polsce*, Difin, Warszawa.
- www.pi.gov.pl/parp/chapter 86197 (3.12.2011).
- Zarządzanie wiedzą jako kluczowy czynnik międzynarodowej konkurencyjności przedsiębiorstw* (2006), red. M.J. Stankiewicz, Dom Organizatora, Toruń.

DETERMINANTS OF INNOVATION IN THE CONTEMPORARY AND INTELLIGENT ORGANIZATION

Abstract: Determinants of innovation in the contemporary and intelligent organization have been presented in the article. Innovation is a key element for achieving competitive advantage in the market. The aim of this article is to attempt a theoretical reflection on the issues of innovation in contemporary and intelligent organization.

Keywords: innovation, strategy, organization

Cytowanie

- Janasz W., Janasz K. (2015), *Determinanty innowacyjności współczesnej i inteligentnej organizacji*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 855, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 74, t. 1, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 367–376; www.wneiz.pl/fffu.